

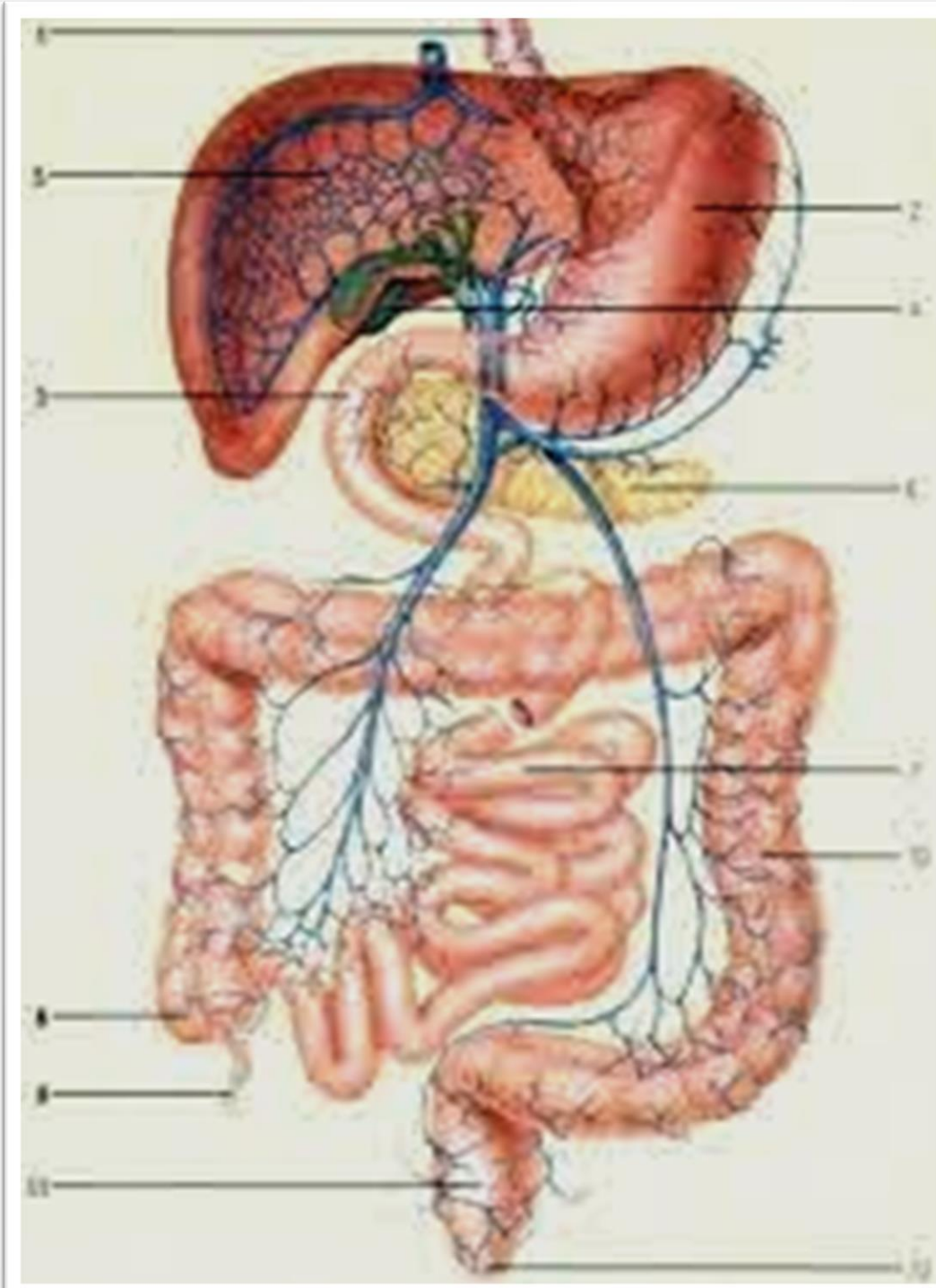
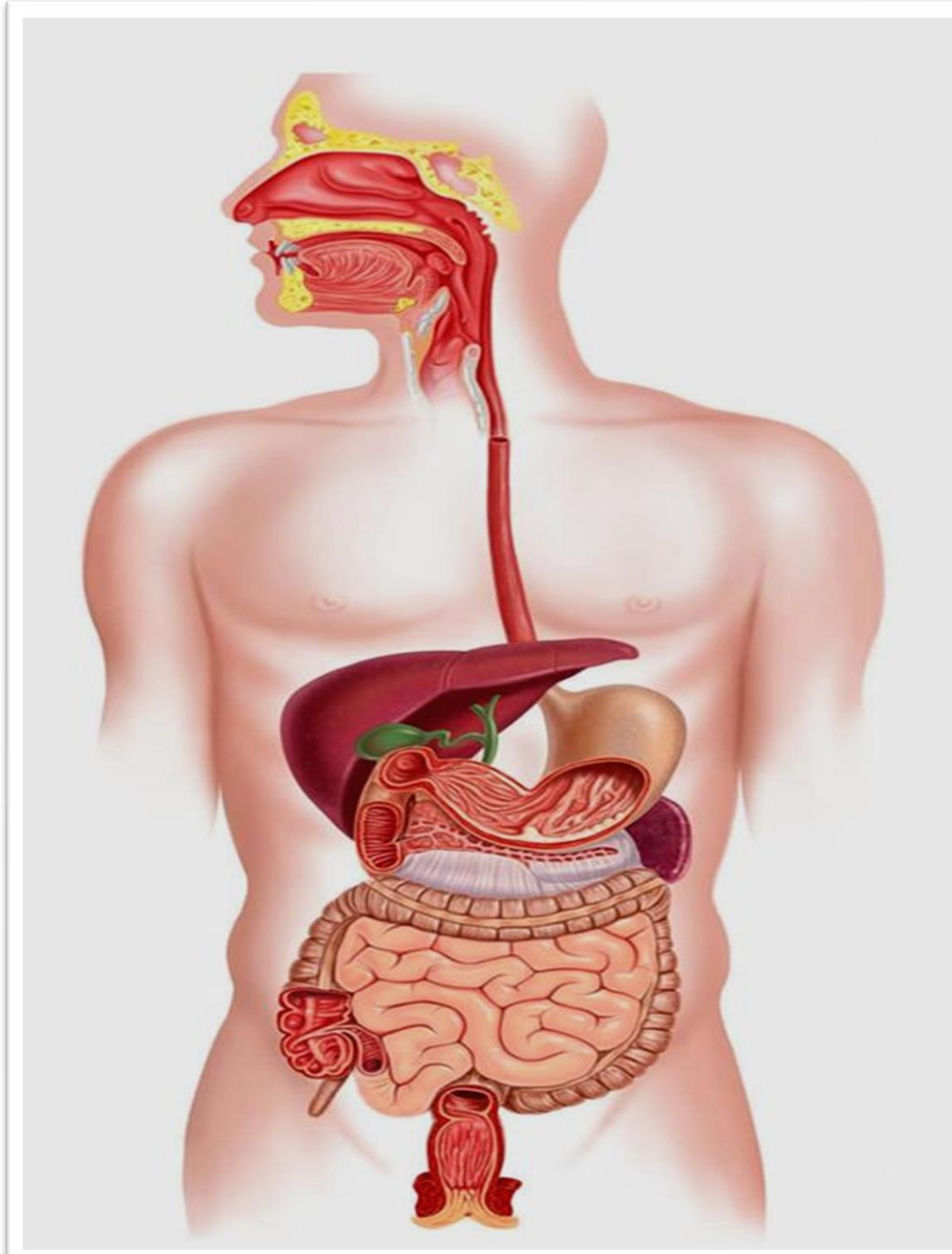
VIII MÜHAZİRƏ

Ağız boşluğunun infeksiyaları. Dental bio-filmlər. Dental, periodontal və dentoalveolyar infeksiyalar. Ağız boşluğu selikli qişasının və tüpürcək vəzinin infeksiyaları. Oral mikrobiota ilə bağlı sistem xəstəliklər. Stomatoloji tibb müəssisələrində sanitar nəzarət.

Mədə-bağırsaq traktı infeksiyaları

■ Mədə-bağırsaq traktı:

- ◆ ağız boşluğu, mədə, onikibarmaq, nazik, yoğun və düz bağırsaqlardan ibarətdir;
- ◆ özünə məxsus **normal mikrofloraya** malikdir;
- ◆ **mikrofloranın** tərkibi bir çox amillərin təsirindən bir qədər - *dəyişsə* də, bu və ya digər dərəcədə - *sabit* qalır;
- ◆ ekzogen mikroorqanizmlərlə birgə **normal mikroflora**, xüsusən onun fakultativ hissəsi - *mədə-bağırsaq traktı infeksiyalarında* mühüm etioloji rola malik olur;
- ◆ müxtəlif kliniki əlamətlərə malik - *müxtəlif xəstəliklər* (stomatit, gingivit, gastrit, enterit, gastroenterit, qida zəhərlənmələri və s.) törədirlər.

Ağız boşluğu xəstəlikləri

■ Ağız boşluğunda:

- ◆ yumşaq toxumanın və dişlərin xəstəlikləri ayırd edilir;
- ◆ xəstəliklərin inkişafında - *ağız boşluğu mikroflorası* etioloji və patogenetik cəhətdən kifayət qədər önəmlidir;
- ◆ *ağız boşluğu mikroflorası - üz-çənə nahiyyəsinin bəzi xəstəliklərinin* inkişafında mühüm əhəmiyyətə malikdir;
- ◆ qida qalıqlarının, optimal temperaturun, zəif qələvi mühitin və nəmliyin daimi olması, burada - *bir-çox mikrobların* asanlıqla məskunlaşmasına şərait yaradır;
- ◆ yenidoğulmuşların ağız boşluğunda - *ananın doğuş yollarından* daxil olan *mikroblara* rast gəlinir;

Vezikulyar stomatit

Aftoz stomatit

Stomatit

Б

- ♦ **həyatın I həftəsində** - körpələrin ağız boşluğuna ətraf mühitdən və qida məhsullarından müxtəlif **mikroblar** düşür və orada məskunlaşırlar;
- ♦ bunlara - **streptokoklar, laktobakteriyalar, neyссерiyalar, bakteroidlər, kandidalar** və s. aiddir;
- ♦ dişlərin inkişafı və onların arasındakı arakəsmələrin formalaşması - **anaerobların** inkişafına şərait yaradır;
- ♦ **ağız boşluğu mikroflorsının** kəmiyyət və keyfiyyətə dəyişməsinə səbəb olur;
- ♦ sonralar bu tərkib - **orqanizmin inkişafı, endokrin, immun sistemlərin dəyişməsi, qidalanma** və s. ilə əlaqədar dəyişir;
- ♦ yetkin şəxslərin ağız boşluğunda təqribən - **250-ə qədər mikroorqanizm** növünə rast gəlinir;

- ◆ əsasən - *dişlərin üzərində, diş əti ciblərində, selikli qişada, dilin kökündə*, eləcə də *ağız suyunda* olur;
- ◆ 1 ml ağız suyunda - **10^9 mikroorqanizm hüceyrəsi** (diş ciblərində 100 dəfə çox) aşkar edilir;
- ◆ burada - **autoxtən** (spesifik) və orqanizmin digər hissələrindən, ətraf mühitdən (hava, qida, su ilə) daxil olan **alloxtən mikroorqanizmlər** ayırd edilir;
- ◆ **mikroorqanizmlərin** əksəriyyəti - *orqanizmin qeyri-spesifik* və *spesifik müdafiə amillərinin* təsiri altında məhv olur, yaxud kənarlaşdırılır;
- ◆ bu amillərin fəallığı zəiflədikdə, **normal mikrofloranın nümayəndələri** - *endogen xarakterli infeksiyalar* törədə bilir;

♦ bu xəstəliklərə:

- **stomatit** - ağız boşluğunun selikli qişasının iltihabı,
- **vinsent gingivostomatitini** - diş ətinin xoralı nekrozu,
- **gingivit** - diş ətinin selikli qişasının iltihabı,
- **karies** - dişlərin çürüməsi,
- **pulpit** - diş pulpasının iltihabı,
- **periostit**,
- **çənə osteomieliti**,
- **periodontit**,
- **paradontit**,
- **paradontoz** və s. aiddir.

■ Stomatit:

- ◆ ağız boşluğunun selikli qişasının iltihabıdır;
- ◆ müxtəlif - *fiziki-kimyəvi* və *endoğən bioloji amillərin* təsirdən baş verə bilər;
- ◆ əsas əlaməti - *xoraların görünüşü, onların yeri və təkrarlanan xəstəlik* olmasıdır.

● Patogenezi:

- ◆ əsasında - *ağız boşluğunun selikli qişasının ilkin zədələnməsi* və sonradan isə *iltihabın yaranması* durur;
- ◆ **yoluxma dövrü** - *travma, yanıqlar, infeksiya, allergiya* və ya *hormonal pozğunluqlar* zamanı, törədici agent - **immun sistemi** zəiflədir;
- ◆ inkubasiya müddəti - *2-4 gün* davam edir;

Herpetik stomatit

- ◆ **immun cavab reaksiyası** - orqanizmin *histamin, sitokin, leykotrein kimi iltihab medatorları* ifraz etməsi ilə baş verir;
- ◆ bu maddələr - *damarları genişləndirir* və *keçiriciliyini* artırır;
- ◆ ağız boşluğunda iltihab əlamətləri - *qızartı, şişkinlik* görünür və *agrı* olur;
- ◆ xəstəliyin kəskin dövründə - *iltihab* ağızın selikli qişasının kiçik bir yerində lokallaşır;
- ◆ **aftöz xora** və ya **stomatit** əmələ gəlir və yayılır;
- ◆ əsasən - *sadə herpes virusları* (*Herpes simplex virus*) və ya digər *viruslarla* baş verir;
- ◆ temperaturun artması, xəstəliyin - *kəskinləşmə fazasına* keçməsi ilə nəticələnir;
- ◆ alimlər güman edir ki, **stomatit** - *orqanizmin ağız boşluğunda virus infeksiyalardan qorunmasına* cavab olaraq əmələ gəlir;

Kandida stomatit

Катаральный стоматит

білі островці ураження на язиці

◆ allergik, aftoz, vezikulyar, herpetik, kataral, xoralı-qanqrenoz, travmatik və s. *stomatitlər* ayırd edilir.

● Kataral stomatit:

◆ ağzın selikli qişasının - *səthi iltihabıdır*;

◆ əsasən - *viruslar, stafilokoklar, neyссерiyalar, hemofil bakteriyalar, şərti-patogen korinebakteriyalar* və s. əmələ gətirir.

● Xoralı-qanqrenoz stomatit:

◆ əsasən - *fuzobakteriyalar, bakteroidlər, peptostreptokoklar, veylonellalar, aktinomisetlər, Vinsent spiroxetləri* əmələ gətirir.

● Herpetik stomatit:

◆ temperatur kəskin qalxır, yuxululuq olur, ağız selikli qişasında qovuqcuqlar (səpgi) əmələ gəlir (3 gün sonra partlayır);

◆ diş əti iltihablaşır, tüpürcək yapışqanvari olur;

◆ xəstəlik - *8 gün* davam edir.

● **Vezikulyar stomatit:**

- ◆ xəstəliyin törədicisi - *Rhabdoviridae* fəsiləsinə aid olan, *Vesicularis* cinsinə aid olan virusdur;
- ◆ yoluxucudur (xəstədən, sağlama yoluyla bilər);
- ◆ buna görə də gigiyena qaydalarına əməl edilməlidir.

■ **Stomatitin** əmələ gəlməsi səbəbləri çoxsaylı və müxtəlifdir:

- ◆ yoluxucu xəstəliklərə səbəb olan - *mikroorqanizmlər* (bakteriyalar, viruslar, mikoplazmalar);
- ◆ keyfiyyətsiz yemək;
- ◆ ağız boşluğunun - *mexaniki* və ya *termiki zədələnməsi*;
- ◆ ishal, qusma, az su qəbulu, uzun müddətli hərarət, sidik ifrazının artması, çoxlu qan itkisindən yaranan - *dehidrasiya*;
- ◆ qeyri-kafi və ya həddindən artıq - *ağız gigiyenası*;
- ◆ zəif hazırlanmış və ya zəif quraşdırılmış - *protezlər* (yaşlı insanların 65% stomatitdən əziyyət çəkir);
- ◆ tüpürcəyi azaldan *dərmanların* istifadəsi;
- ◆ *vitamin çatışmazlığı* (A, B, C, B12);
- ◆ hormonal dəyişikliklər (hamiləlik, keçid yaşı və s.);
- ◆ *dəmir* və ya *fol turşusunun* olmaması və s. amillər.

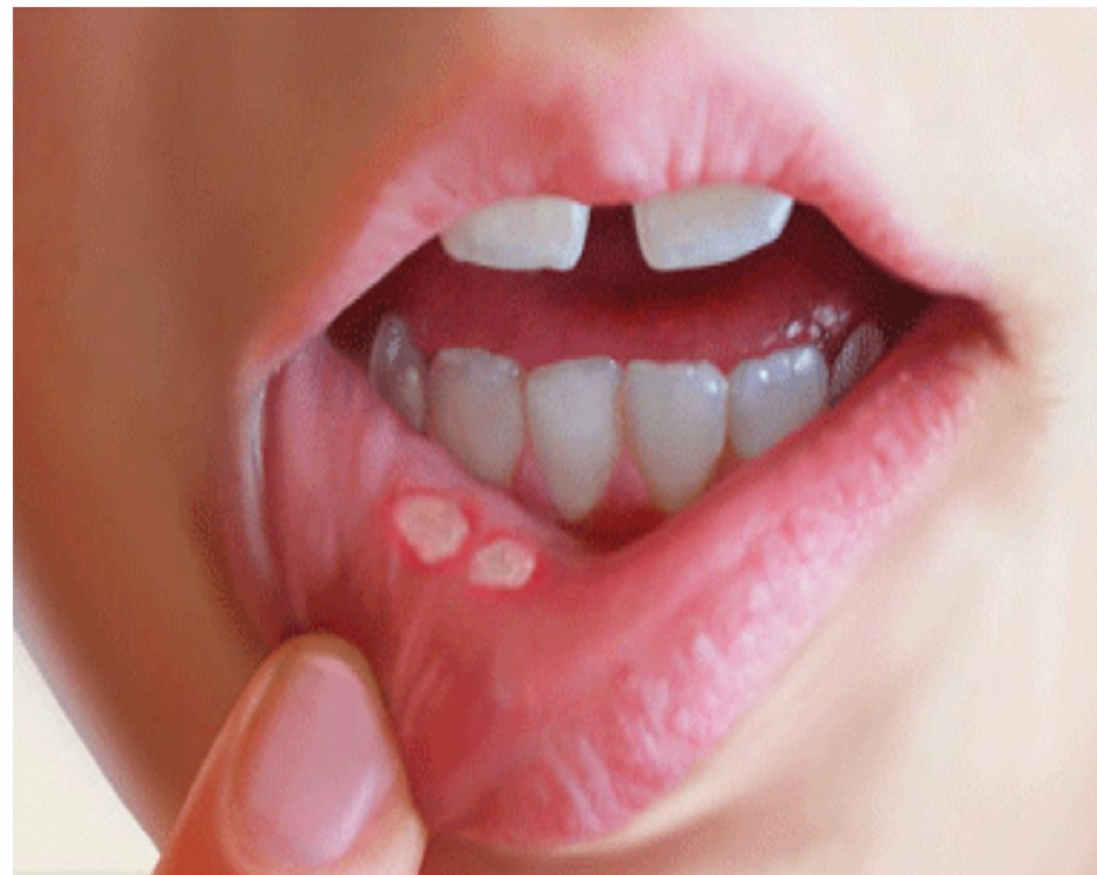
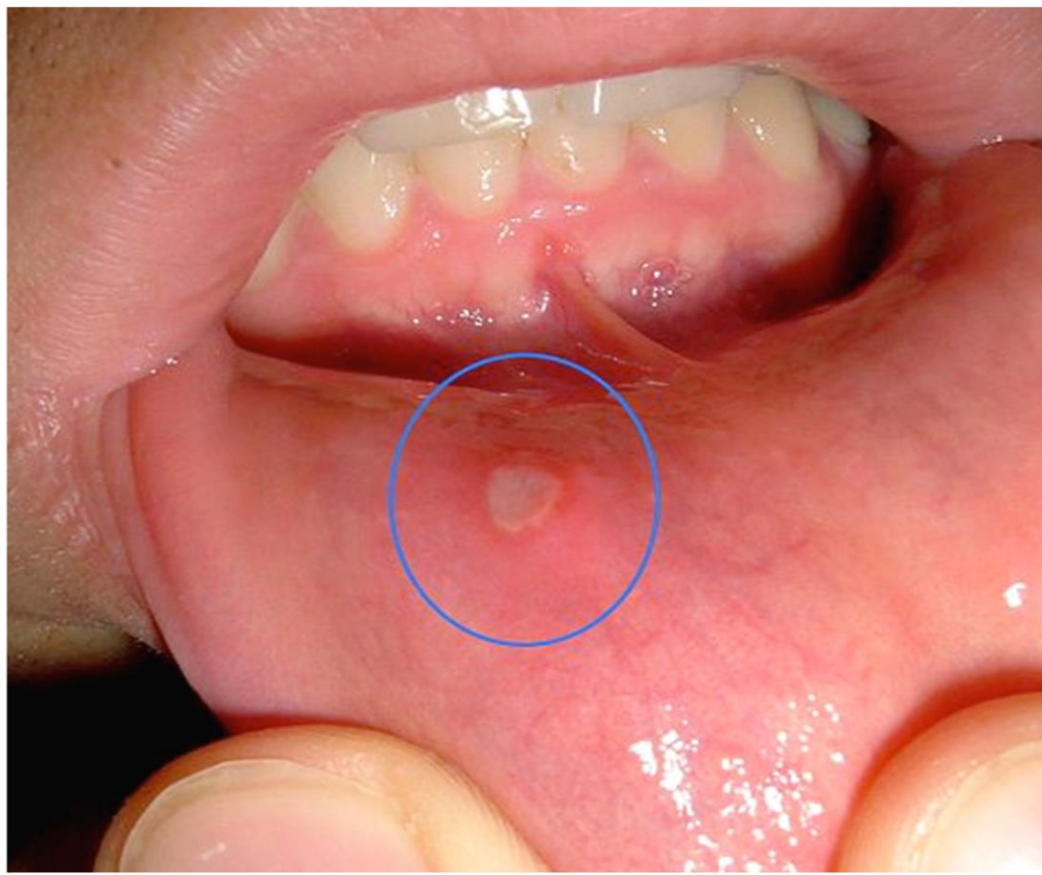
СТОМАТИТ У ДЕТЕЙ

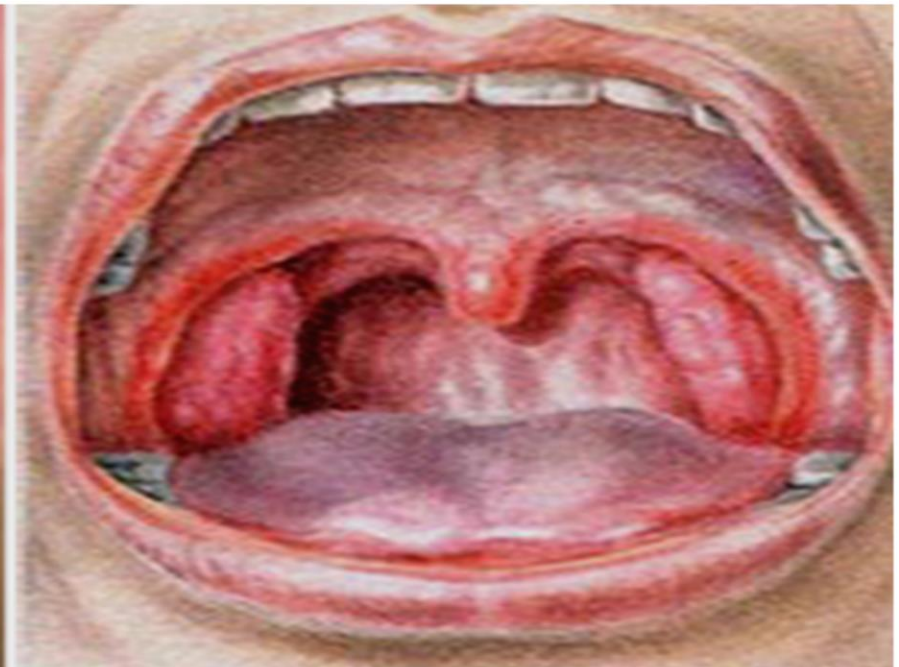

● Virus stomatiti:

- ◆ əsas törədicisi - *HSV 1-ci tipdir*; daha az - *HSV 2 tip* və *varicella-zoster virusu* tərəfindən törədilir;
- ◆ virus stomatiti daha çox - *immun çatışmazlığı olan insanlarda* rast gəlinir.
- ◆ *səpgilər*, adətən dərinin selikli qişa ilə görüşdüyü yerlərdə - *dodaqların qırmızı sərhədində* və *ətrafında* meydana gəlir;
- ◆ eyni zamanda, *səpgilər* daha çox - *ağız selikli qişasında, dodaqlar* və *yanaqlarda* olur;
- ◆ az hallarda - *badamcıqlarda* və *udlaqda* rast gəlinir.
- ◆ vezikulalar pustulalara çevrilir və eroziyalar əmələ gətirir.
- ◆ xəstəliyin gedişi periodontal xəstəliyi, kariesi, çıxarıla bilən protezlər olan şəxslərdə ağır olur.

- ◆ udlaq arxası herpetik zədənmələr herpanginaya bənzəyir, disfagiya və anoreksiya (törədici - A qrup Koksaki virusları).
- ◆ xəstəliyin dinamikasında vezikulaların partlaması ağımtıl aftaların meydana gəlməsi ilə nəticələnir.
- ◆ xəstəlik 7-10 gündən sonra öz-özünə sağalır.

Qonoreya və sifilisli xəstələrin ağız boşluğu

■ Gingivit:

- ◆ diş ətinin selikli qişasının və toxumasının iltihabıdır;
- ◆ əsasən, diş ərpinin tərkibinə daxil olan - *mikroorqanizmlər* (stafilokoklar, streptokoklar, neyссерiyalar, prevotellalar, veylonellalar, spiroxettər və s.) tərəfindən törədilir;
- ◆ *diş ətinin kəskin hiperemiyası* və *nekroz ocaqlarının* əmələ gəlməsi ilə xarakterizə olunan - *Vinsent gingivostomatiti* fuzo-bakteriyalar (*F.nucleatum*), spiroxetlər (*T.vinsantii*), eləcə də *Prevotella* cinsli bakteriyalar tərəfindən törədilir;
- ◆ müalicə edilmədikdə, xəstəlik ağırlaşaraq dağıdıcı *periodontit* adlanan - *paradont formaya* keçə bilir;
- ◆ bir qayda olaraq, ağız boşluğunun gigiyenik qaydalarına riayət edilməməsi nəticəsində - *dişlərdə mikrob lövhəsinin* əmələ gəlməsi səbəbindən baş verir.

● Risk amilləri:

- ◆ siqaret çəkmək;
- ◆ ağız gigiyenasının pozulması;
- ◆ immunosupressiv vəziyyət;
- ◆ qidalanma; diş daşı;
- ◆ 3-6 yaş dövrü; şəkərli diabet; hamiləlik;
- ◆ C vitamini çatışmazlığı; depressiya;
- ◆ KRVİ, grip, tonzillit, vərəm və digər xəstəliklər;
- ◆ orqanizmin ağır metallarla (civə, vismut, qurğuşun) zəhərlənməsi;
- ◆ oral kontraseptivlərin istifadəsi;
- ◆ dişləmə patologiyası;
- ◆ problemli doldurulmalar;
- ◆ burun tənəffüsünün pozulması və s..

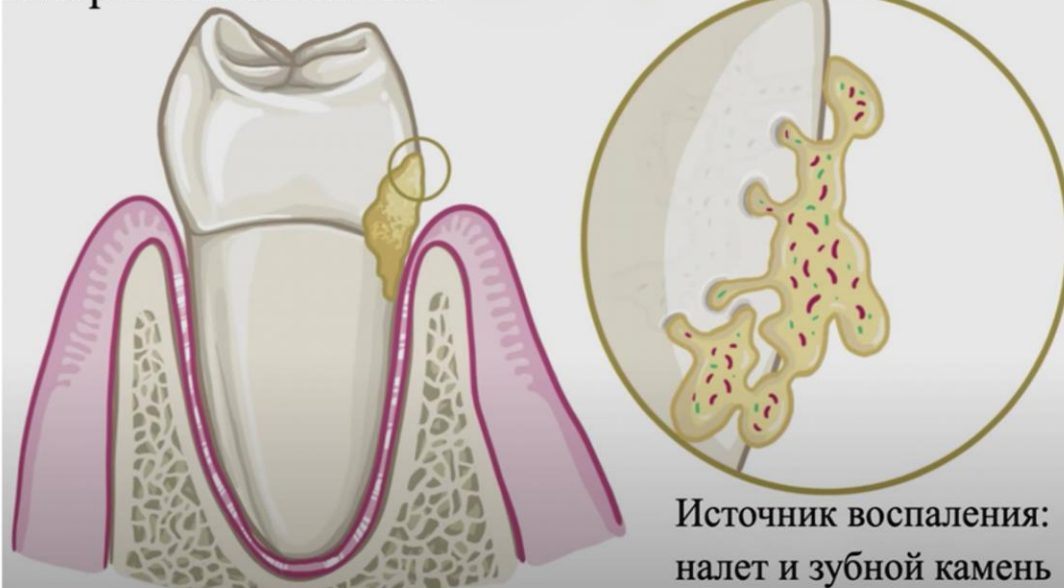
● Kataral gingivit:

- ◆ xəstəliyin ən çox yayılmış formasıdır;
- ◆ əsas simptomlar qızartı, diş ətinin bir qədər şişməsi, dişlərdə çox vaxt yumşaq və sərt çöküntülərdir;
- ◆ dişlər fırçalanarkən diş əti iltihabı və qanaxma baş verir.

● Xroniki gingivitn:

- ◆ xəstənin praktiki olaraq ağrı hiss etməməsi və iltihabın uzun bir ləng gedişi ilə xarakterizə olunur;
- ◆ buna görə də, xroniki gingivit tez-tez, yalnız diş həkimində profilaktik müayinələr zamanı aşkar edilir;
- ◆ xroniki diş ətinin iltihabı zamanı dişləri fırçalayanda vaxtaşırı qanaxma baş verir;
- ◆ ağızda qoxu yaranır, diş ətinin bir qədər qızarması və diş əti papillalarının şişməsi müşahidə olunur;

Катаральный гингивит

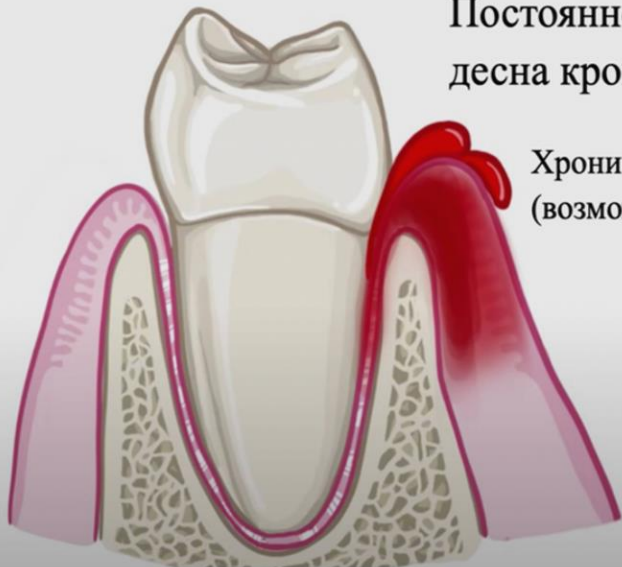
Язвенный гингивит

Гипертрофический гингивит

Постоянно скапливается налет,
десна кровоточит

Хроническая стадия
(возможны серьезные осложнения)

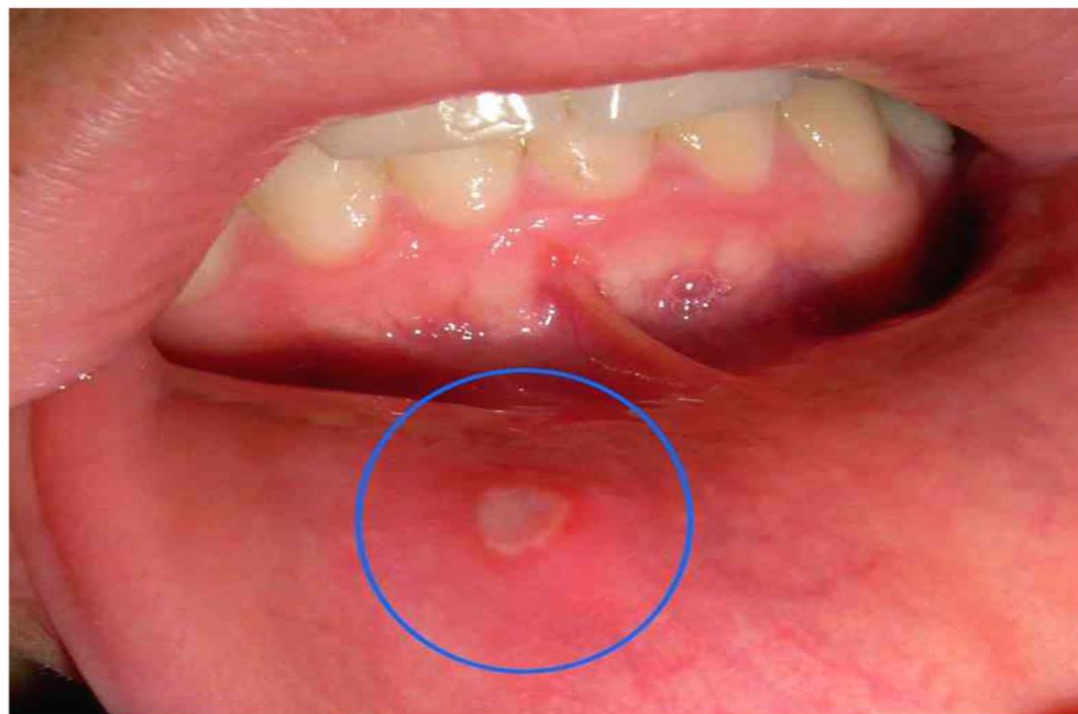
- ◆ xəstəliyin kəskinləşdikdə diş əti parlaqlaşır, şişir, qan axır;
- ◆ bəzən dişin sərt toxumalarının zədələnməsi ilə diş ərpi olması qeyd olunur.

● Kəskin nekrozlu xorali gingivit:

- ◆ xəstəliyin səbəbi bakterial infeksiyadır;
- ◆ ən çox anaeroblar (prevotellalar, fuzobakteriyalar və s.);
- ◆ eləcə də *Borrelia* və *Treponema* cinsli spiroxetlərdir;
- ◆ ağzın selikli qişası iltihablanır, qanaxma görünür;
- ◆ xoşagəlməz qoxu yaranır, dişlərarası papillaların nekrozu baş verir;
- ◆ regional limfa düyünlərinin şişməsi və bədən temperaturasının artması müşahidə olunur;
- ◆ xəstəlik daha çox gənclərdə (17-30 yaş) kifayət qədər ağza qulluq edilməməsi ilə əlaqədar baş verir.

● Xoralı-nekrotik stomatit (Vensan xəstəliyi):

- ◆ kəskin, bəzən residivləşən, diş ətinin xoralı zədələnməsi, diş əti kənarının nekrozu və diş əti məməciklərinin destruksiyası ilə nəticələnən xəstəlikdir;
- ◆ əsas törədiciləri - insanların ağız boşluğunda, əsasən *selikli qısa büküzlərində* və *diş əti ciblərində* məskunlaşan ***Treponema vincentii*** və ***Fusobacterium plautii***-dir;
- ◆ normal halda, virulentlikləri zəifdir, lakin orqanizmin immunitetin zəifləməsi fonunda, eləcə də *gingivit* və *karieslərin* fəsadlaşması zamanı aktivləşirlər;
- ◆ çox vaxt xəstəliyin inkişafında stafilokok və streptokoklar da iştirak edir - ***iltihaba*** səbəb olurlar;
- ◆ proses tez bir zamanda progressivləşir;

- ◆ buna səbəb - *fuzobakteriyaların* çoxlu miqdarda *kollagenaza* sintez etməsidir;
- ◆ nəticədə birləşdirici toxumada olan - *kollagen* parçalanır və toxumalarda nekrozun yaranması üçün anaerob şərait olur;
- ◆ çox vaxt - *badamcıq* və *qırtlaq* zədələnir;
- ◆ nəticədə xoralı-nekrotik - *Simanovskinin-Vensan-Plaut angi-nası* inkişaf edir;
- ◆ səbəbi - *orqanizmin müqavimətində pozuntular* (immun çatışmazlığı, stress, hipovitaminoz və s.) olmasıdır.

● Diferensial diaqnozu:

- ◆ **gingiviti** - *periodontit* və *periodontal xəstəliklərdən* ayırmaq lazımdır;
- ◆ periodontal xəstəliklərdən fərqləndirən əsas xüsusiyyət - *il-tihab prosesinin* yalnız diş əti toxumasına təsir etməsidir;
- ◆ qalan strukturların (dişi çənədə saxlayan periodontal bağlar və sümük toxuması) dəyişməz qalmasıdır;
- ◆ normada diş əti birləşməsinin dərinliyi 1-1,5 mm-dir;
- ◆ diş ətinin dağıdılması ilə periodontit əlaməti olan - *periodontal ciblər* (4 mm və daha dərin) müşahidə edilir;
- ◆ **gingivitdə** - *periodontal ciblər* olmur;
- ◆ lakin gingivitin hipertrofik formasında və ya diş əti ödemi zamanı yalançı - *periodontal ciblər* əmələ gələ bilər.

■ Karies:

- ◆ ilk mərhələdə - *dişlərin emalının səthində* (mina qatında) *ləkələrin* (piləklərin) əmələ gəlməsi ilə başlayır;
- ◆ bunlar, əsasən iri molekullu karbohidratların (qlükanların) - *jelatinəbənzər çöküntüsündən* ibarətdir;
- ◆ bura turşu əmələ gətirən bakteriyalar - *adgeziya* olunur;
- ◆ *qlükanlar* əsasən - *streptokoklar* (*S.mutans*) tərəfindən (güman edilir ki, aktinomisetlərlə assosiasiyada) sintez edilir;
- ◆ 2-ci mərhələdə - *streptokoklar* və *laktobakteriyalar* bu ləkələrdə olan karbohidraları parçalayaraq çoxlu miqdar turşu əmələ gətirir (pH=3-5);
- ◆ turşuların belə yüksək konsentrasiyası emalın - *demineralizasiyasına* və *kariesin* əmələ gəlməsinə səbəb olur;

Kariesin əmələ gəlmə mexanizmi

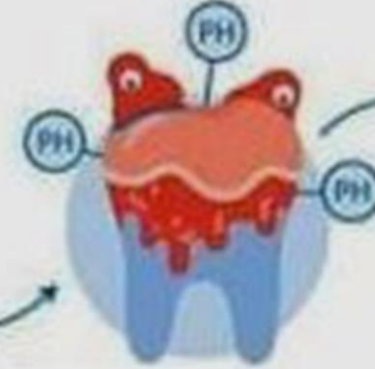
Qida qalığının
(şəkərlərin) dişin
üzərinə çökməsi

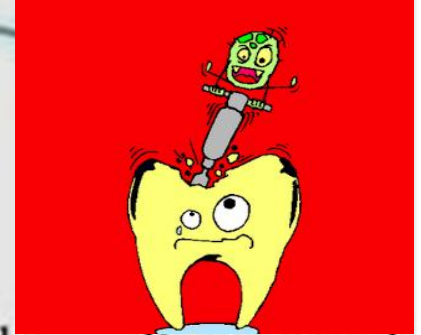
Ərpin əmələ
(dekstran, qlükan)
gəlməsi

Bakteriyalar üçün
əlverişli qidalı
mühit yaranır

Bakteriyaların poli-
saxaridləri parçalaması
nəticəsində turşular
əmələ gəlir (pH 4-5)

Karies əmələ
gəlir

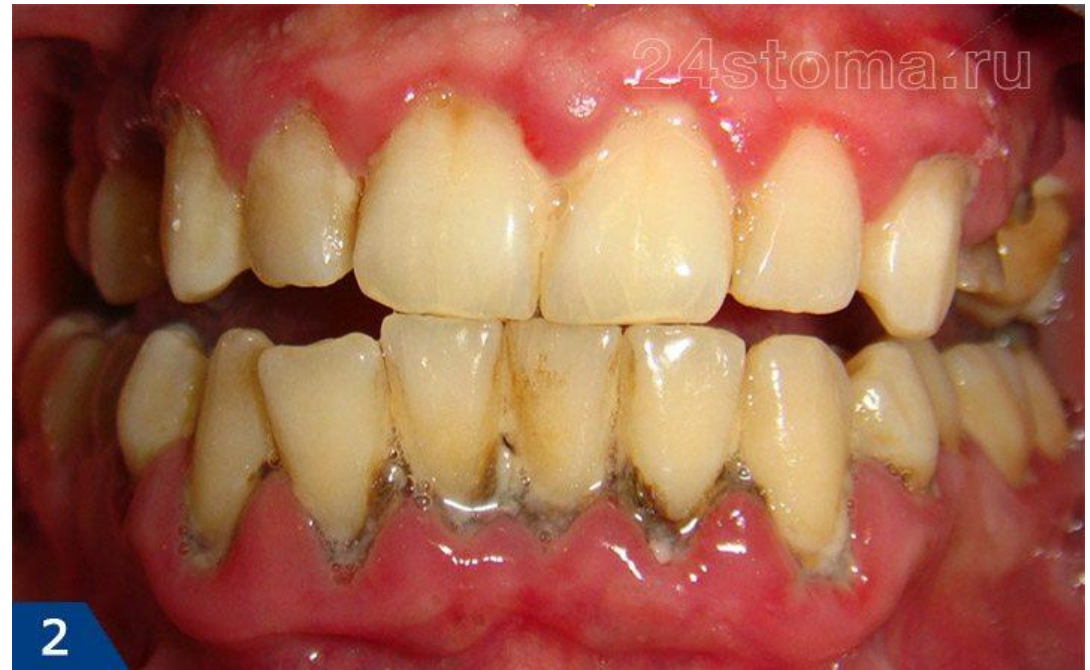
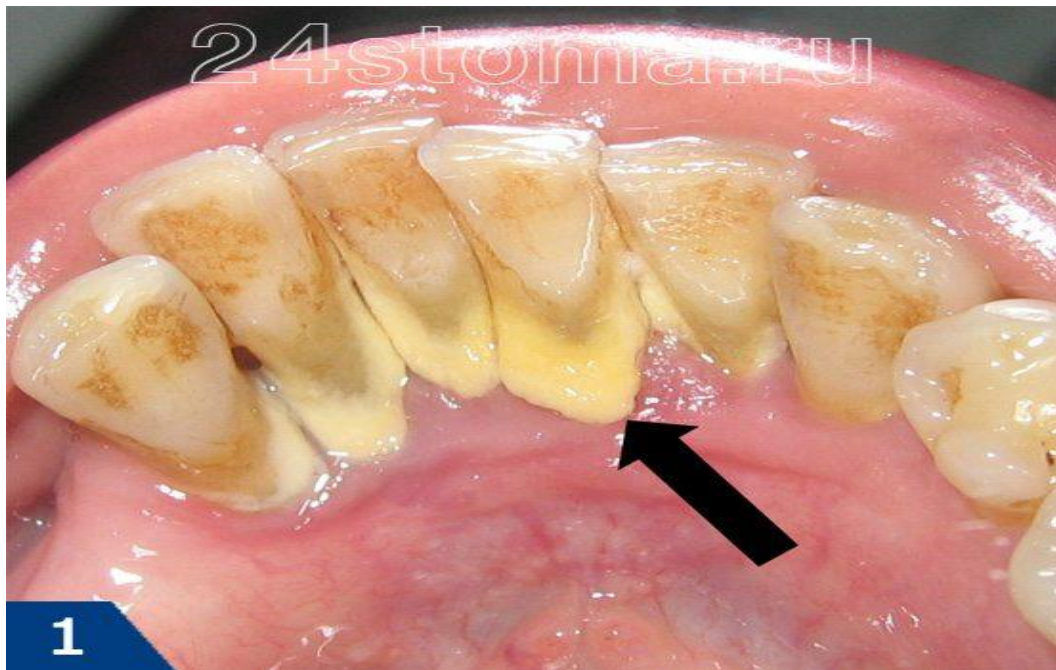
♦ **dentində** - *qeyri-üzvi maddələr*, xüsusən *kalsium duzları* az olduğundan, **emala** nisbətən, burada - *karies prosesi* daha tez inkişaf edir;

- ♦ **mikroorqanizmlər**, nisbətən zəif sərtliyə malik dentin kanal-cıqları ilə - **pulpaya** asanlıqla nüfuz edir;
- ♦ **pulpaya** nüfuz etmiş mikroorqanizmlər **odontoblast hüceyrələri** zədələyərək, onların - **atrofiyasına** səbəb olmur;
- ♦ dişlərin müntəzəm, hər dəfə yemək qəbulundan sonra diqqətlə yuyulması - **kariesin** ən effektiv profilaktik tədbirlərdir.

■ Str.viridans qrupu:

- ◆ *S.mitis, S.mutans, S.salivaris, S.sanguis* və s. - α -hemolitik streptokoklar aiddir;
- ◆ insan orqanizminin normal mikroflorası tərkibinə daxildir;
- ◆ xüsusən - *yuxarı tənəffüs yollarının* və *ağız boşluğu selikli qişasının* məskunlarıdır;
- ◆ **invazivliyə** malik deyillər;
- ◆ adətən - *öz normal biotoplarından* kənara çıxmırlar;
- ◆ lakin ağız boşluğunda:
 - **travmalar,**
 - **dişlərin çıxarılması,**
 - **tonzilloektomiya** kimi manipulyasiyalar zamanı,
 - **bakteriyaların - qan dövranına** keçməsinə səbəb olur.

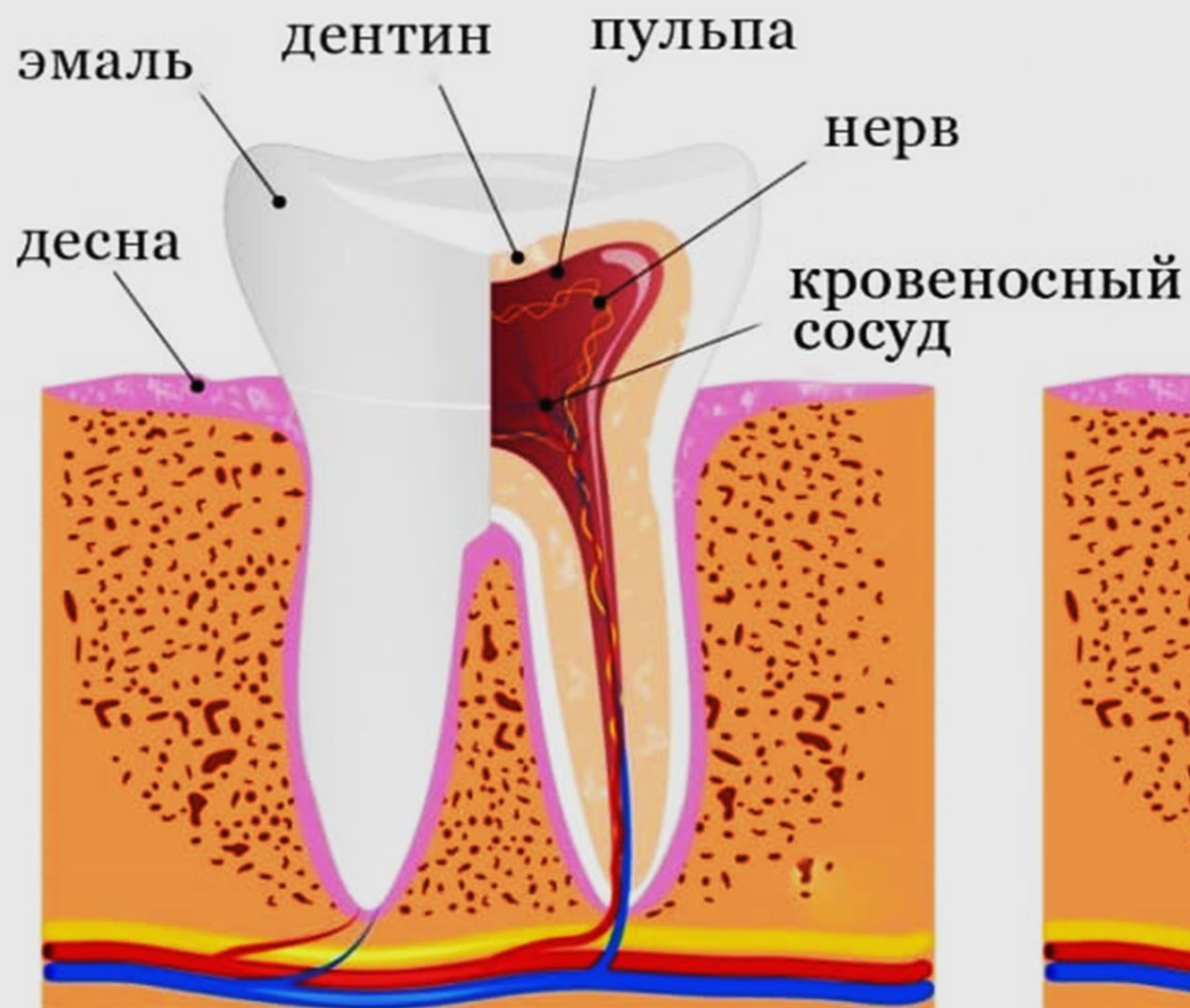
- ◆ dişlər çıxarıldıqda, 30% hallarda **bakteremiya** törədir;
- ◆ normal halda - **qan dövranına** tranzitor olaraq daxil olduqda, adətən təhlükə yaratmır;
- ◆ lakin: **revmatik iltihab, ateroskleroz**, anadangəlmə ürək qüsurları olanlarda, ürək qapaqlarında əmələ gələn invaziv proseslər və s. **septik endokarditin** inkişafına səbəb olur.

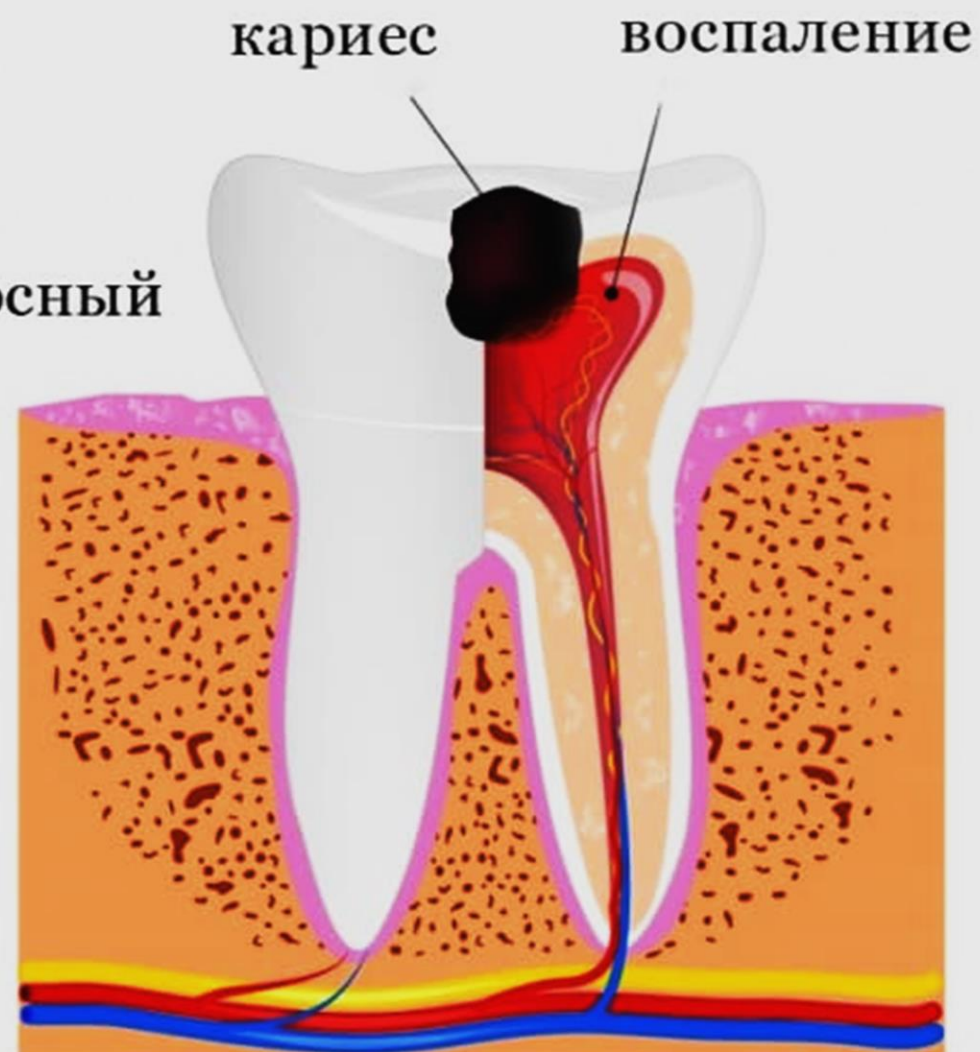
■ Pulpit:

- ◆ dişin daxili toxumasının - *pulpanın* iltihabıdır;
- ◆ kariesdən sonra **mikroorqanizmlərin** - *pulpaya* nüfuz etməsi nəticəsində baş verir.
- ◆ daha çox - *laktobakteriyalar, streptokoklar, bakteroidlər, peptostreptokoklar, veylonellalar, proteylər* və *klostridilərdən* ibarət assosiasiya iştirak edir;
- ◆ iltihablaşmış pulpadan mikroorqanizmlərin dişləri əhatə edən - *yumşaq* və *bərk toxumalara* (periodonta) nüfuz etməsi *periodontitə* səbəb olur;
- ◆ assosiasiyada olan mikroorqanizmlər birləşdirici toxumanın ayrı-ayrı komponentlərini parçalayan - *fermentlər* (hialuronidaza, neyraminidaza, kollagenaza və s.) sintez edir;
- ◆ bu da - *iltihabi prosesini* dərinləşdirir;

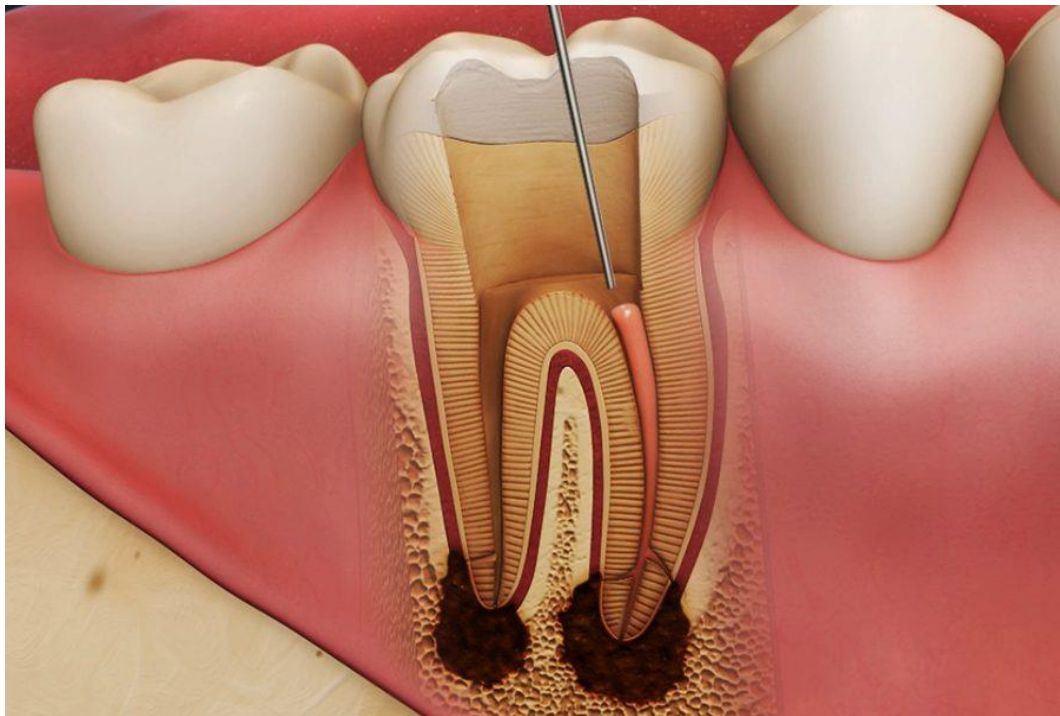
Здоровый зуб

Пульпит

- ◆ adi təzahürlərə - *dişin temperatura qarşı həssaslığı, döyüntülü ağrılı* olmasıdır;
- ◆ nadir hallarda - *simptomsuz gediş* mümkündür;
- ◆ gedişin müddətindən asılı olaraq - *kəskin* və *xroniki* ola bilər;
- ◆ müalicə olmadıqda – *pulpit*, yalnız diş itkisinə deyil, həm də iltihab prosesinin - *çənə toxumalarına* keçməsinə və *sepsisə* (əsasən immuniteti zəif olanlarda) səbəb ola bilər;
- ◆ buna görə də *pulpit* - *mütləq müalicə* edilməlidir;
- ◆ hal-hazırda - *pulpanı* tamamilə məhv etmədən, yəni sinir və qan damarlarının həyat qabiliyyətini saxlamaqla *pulpitləri* müalicə etməyə imkan verən üsullar hazırlanmışdır (həyati amputasiya üsulları).

● Təsnifat:

◆ **kəskin pulpitis:**

- ocaqlı irinli,
- diffuz irinli,

◆ **xroniki pulpitis:**

- fibrinoz (lifli),
- qanqrenoz,
- hipertrofik,

◆ **xroniki pulpitisin kəskinləşməsi:**

- xroniki lifli pulpitisin kəskinləşməsi,
- xroniki qanqrenoz pulpitisin kəskinləşməsi,

◆ **pulpanın qismən və ya tam çıxarılmasından sonrakı vəziyyət.**

● Gedişinə görə - *kəskin* və *xroniki* olur;

◆ *kəskin pulpit* - *infeksiyanın qapalı pulpa kamerasına* (kariyes zamanı məhv edilmiş diş divarından) nüfuz etdiyi halda inkişaf edir;

◆ əvvəlcə ocaqlı xarakter daşıyır - *serozlu iltihab* (seroz pulpit) kimi davam edir, sonra *irinli ekssudat* görünür (irinli pulpit);

◆ eyni zamanda, qapalı pulpa kamerasında - *irinli eksudatın* yığılması səbəbindən çox *şiddətli ağrılar* görünür;

◆ *xroniki pulpit* - çox vaxt kəskinin nəticəsində inkişaf edir;

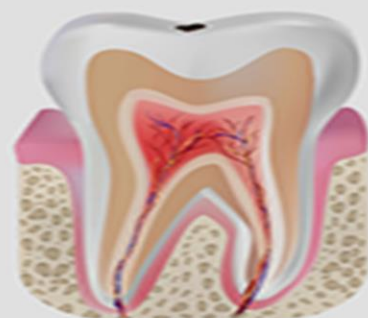
◆ *fibrinoz, hipertrofik* və *qanqrenoz formalara* bölünür;

◆ fibrinoz forma əsas formasıdır, daha çox rast gəlinir - *birləşdirici toxumanın artması* ilə müşayiət olunur;

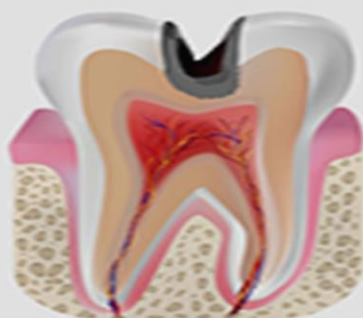
◆ hipertrofik formada açıq karies boşluğunda - *pulpa toxumasının hipertrofik artması* baş verir.

◆ qanqrenoz formada - *pulpanın tac toxuması* parçalanır.

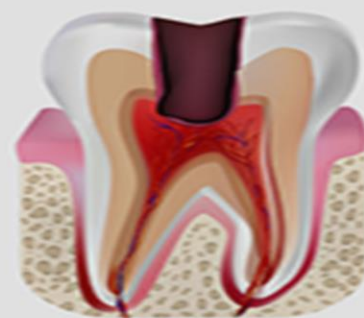
Стадии развития кариеса

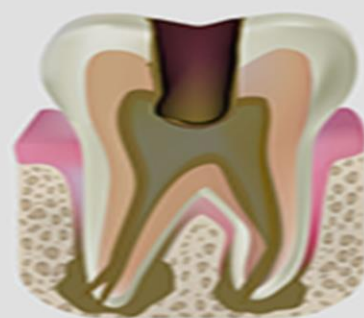
**Поверхностный
кариес**

**Глубокий
кариес**

Пульпит

Периодонтит

**больной
зуб**

**частичное или
полное удаление
пульпы**

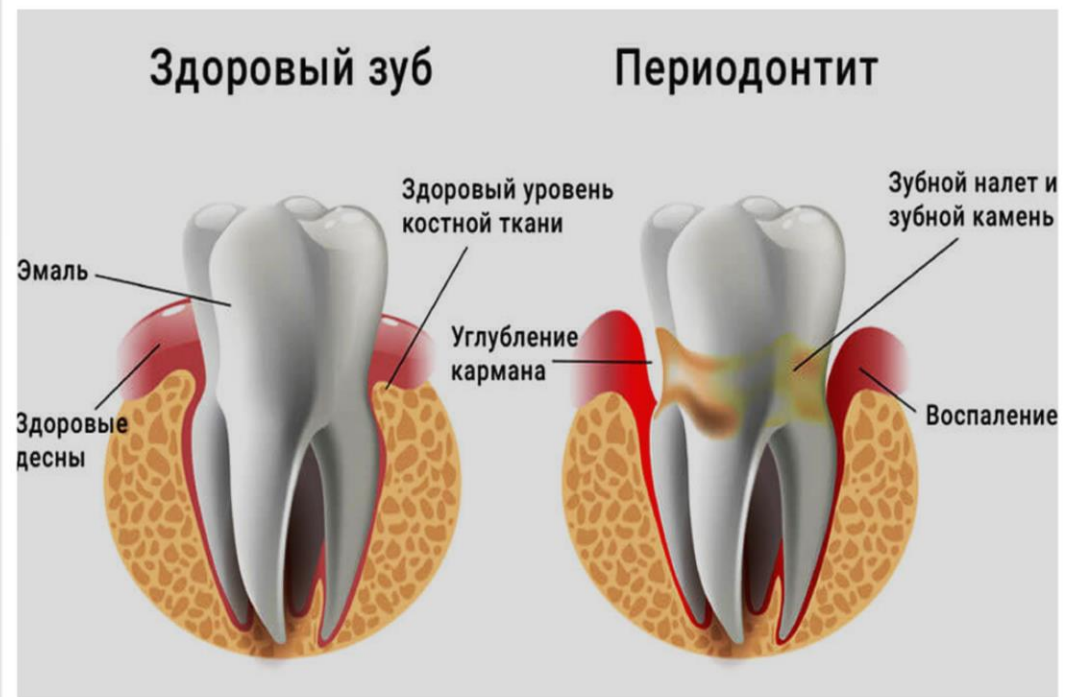
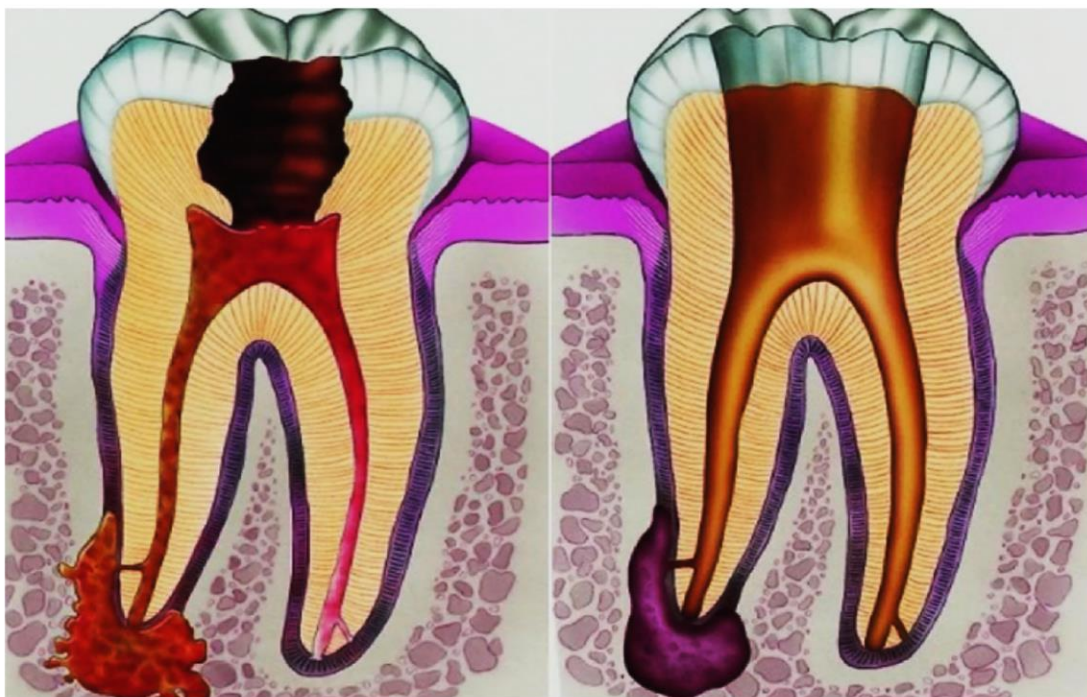
**механическая
чистка корневого
канала**

**медикаментозная
обработка корневого
канала**

■ Periodontit:

- ◆ dişləri əhatə edən - *yumşaq* və *bərk toxumaların* (periodont-un) iltihabıdır;
- ◆ orqanizmin müdafiə qüvvələri zəiflədikdə - *periostit* və *çənə ostemieliti* ilə ağırlaşa bilər;
- ◆ xüsusilə xroniki və somatik xəstəlikləri olan yaşlı insanlarda - *ağır gedişə* malik olur;
- ◆ mikroorqanizmlərin dişləri əhatə edən toxumalara daxil olması - *paradontit* və *paradontozla* nəticələnə bilər;
- ◆ *gingivit* və *alveolyar irinli iltihabla* müşayiət olunan belə xəstəliklərin patogenevizində - *immunopatoloji proses* mühüm əhəmiyyət kəsb edir;
- ◆ paradont patologiyaları, dişləri əhatə edən toxumalarda baş verən - *iltihabi-distrofik* proseslərdir;

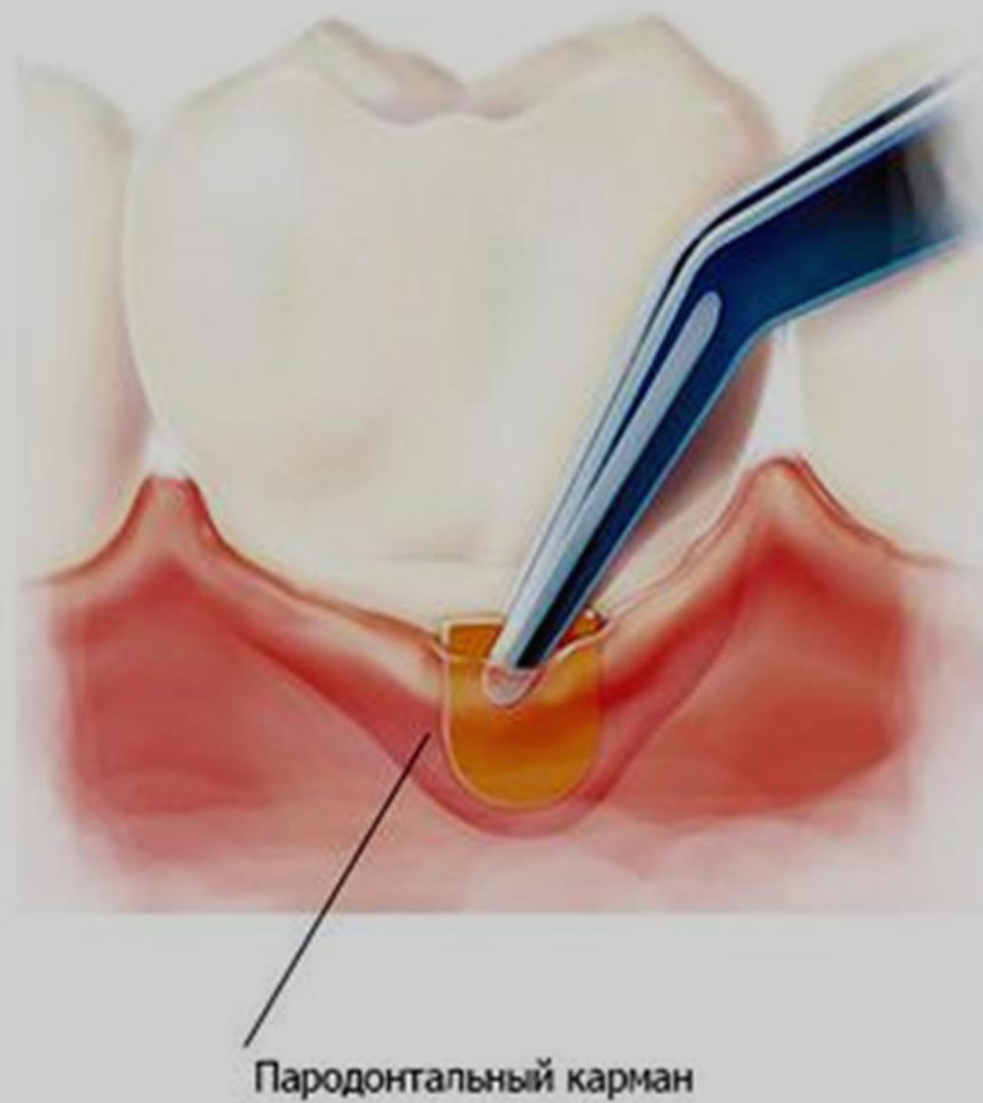
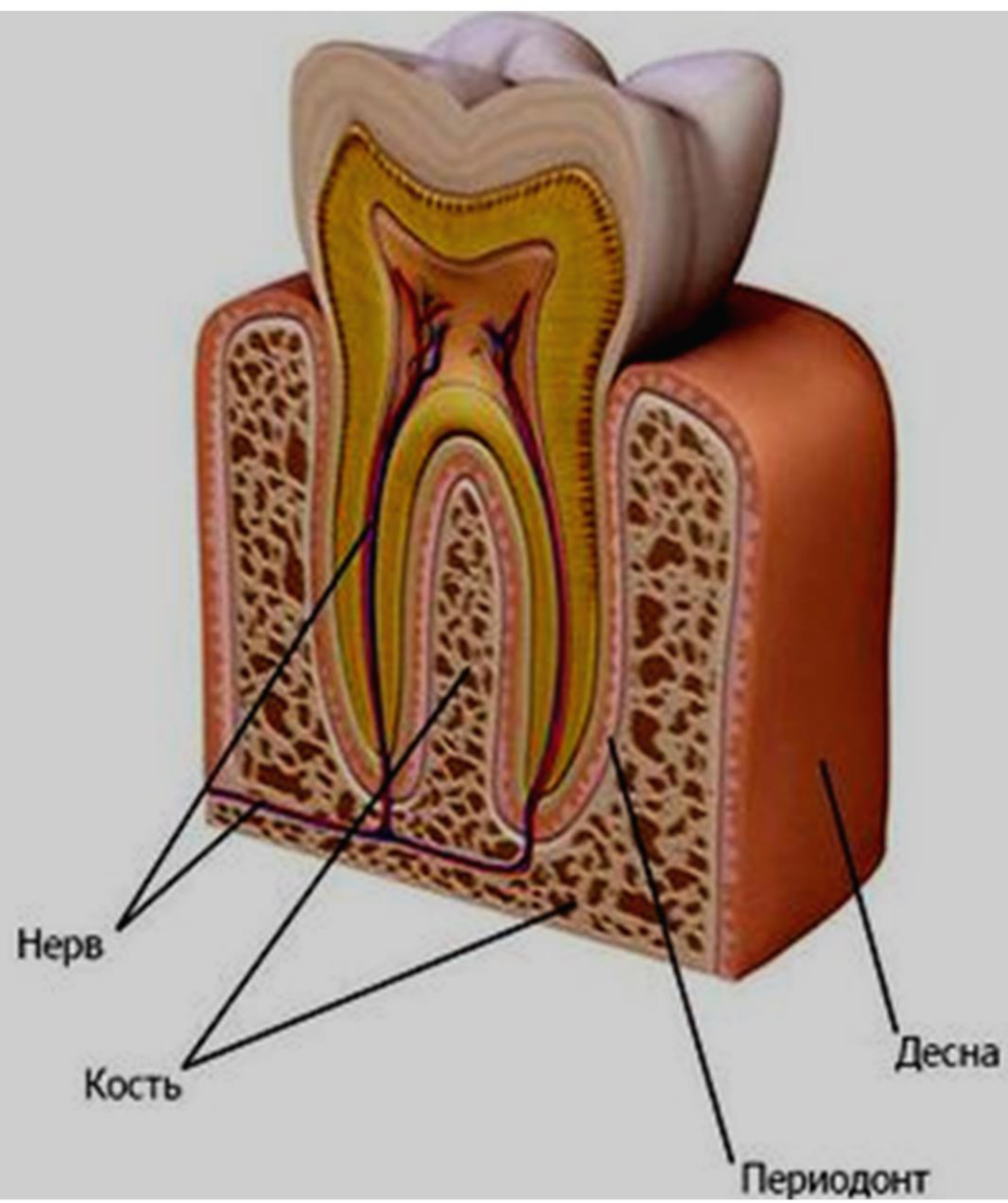

- ◆ kollagenin parçalanması, alveolyar çıxıntıların, sümük toxumasının sorulması, dişlərin tökülməsi ilə müşaiyət olunur;
- ◆ paradontal infeksiyalarda - **anaeroblar** (*Porphyromonas*, *Prevotella*, *Fusobacterium* və *Actinobacillus* cinsli bakteriyalar) mühüm əhəmiyyət kəsb edir;
- ◆ patologiyanın inkişafının əsas səbəbi - *sinirin tamlığının pozulması* ilə *dişləri saxlayan bağ aparatının* zədələnməsidir;
- ◆ bu - *kariesin müalicə olunmaması* və ya *düzgün olunmaması* səbəbindən; birləşdirici toxumaya təsir edən hər hansı bir **forma** və **mərhələdə pulpitin** olması; diş kökünün mexaniki zədələnməsi; **stafilokok, streptokok, Escherichia coli** və s. bakteriyalar tərəfindən orqanizmi zədələməsi; yuxarı tənəffüs orqanlarının xroniki xəstəlikləri - **sinüzit, sinüzit, tonsillit** və s.; müəyyən qrup dərmanların qeyri-düzgün və ya uzun müddət istifadəsi.

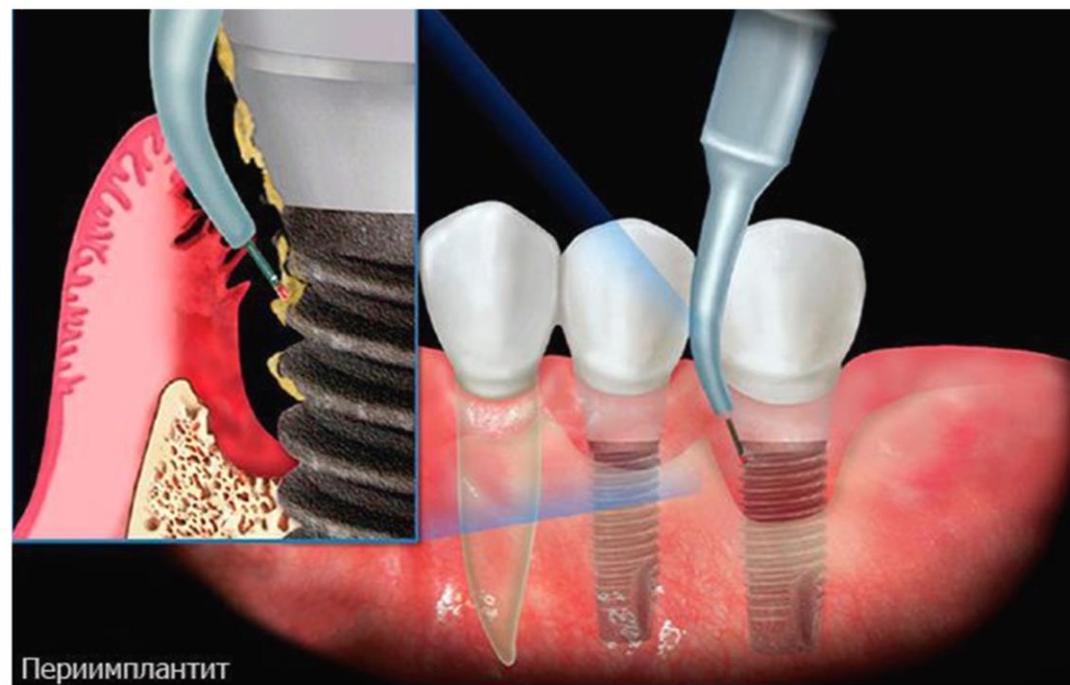

■ Dental abses:

- ◆ diş əti absesi - *diş əti toxumalarının "əridiyi"* xəstəlikdir;
- ◆ yuxarı və ya alt çənələrin alveolyar çıxıntıları ilə əhatə olunmuş selikli qişada - *irinli boşluq* əmələ gəlir;
- ◆ I ən çox rast gəlinən səbəb - *dişin kökü* ilə *alveolyar lövhə* arasındakı birləşdirici toxumanın (periodontun) *kəskin* və ya *xroniki iltihabıdır* (periodontal abses);
- ◆ II səbəb - *xroniki paradontitin*, xüsusilə ağır mərhələsinin kəskinləşməsidir.;
- ◆ iltihab - *paradontal ciblər sahəsində* lokalizasiya olunur (paradontal abses);
- ◆ III səbəb - *diş toxumalarının daxildən dağılması* və ya *travma* nəticəsində *diş sınığının* olmasıdır;

- ◆ sınığın yerindən asılı olaraq, **abses** istənilən səviyyədə baş verə bilər - *keçid diş əti qatından* (diş ətinin hərəkətli və sabit hissəsi arasındakı sərhəd) *diş əti papillasına* qədər;
- ◆ əgər “sınıq” diaqnozu qoyulduqdan sonra - *zədələnmiş diş* vaxtında çıxarılmırsa, o zaman **abses** qaçılmazdır;
- ◆ IV səbəb - *diş implantları* sahəsində iltihab (periimplantit);
- ◆ o, tac səviyyəsində, keçid diş əti qırışığının səviyyəsindən bir qədər yuxarıda olur;
- ◆ implant zədələndikdə isə - *sınıq səviyyəsində* baş verə bilər.
- **Simptomlar** - *ümumi* və *yerli* ola bilər:
- ◆ **ümumi simptomlar** - *özünü* həmişəgöstərmir;
- ◆ prosesin şiddətindən asılı olaraq:
 - ümumi pozğunluq, titrəmə, bədən temperaturu artır;
- ◆ **yerli simptomlar** xəstəliyin əsas təzahürləridir:

Периимплантит

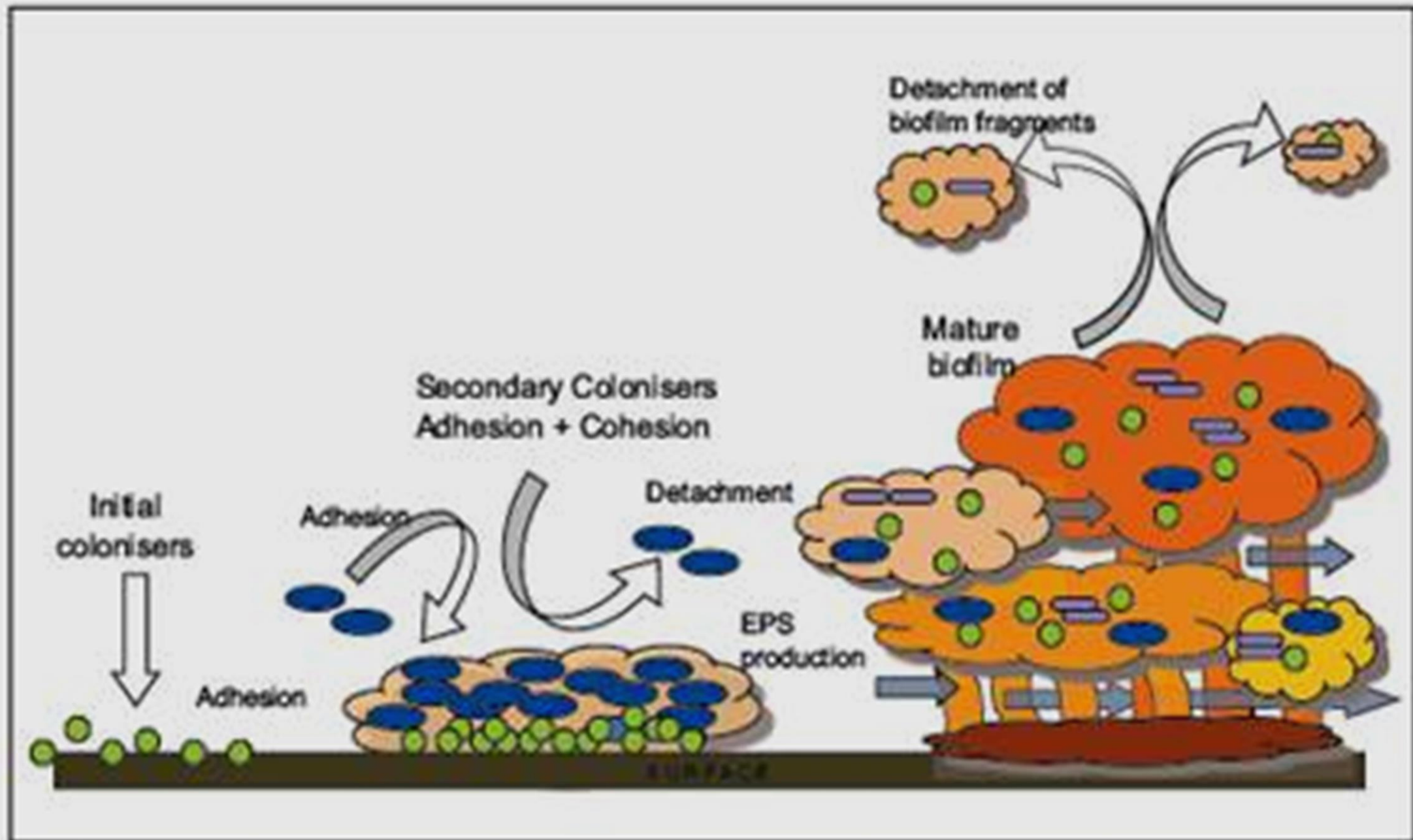
- diş bölgəsində ağrı, xüsusilə dişləmə zamanı;
- dişləri sıxarkən ağrı;
- ağız gigiyenasının qeyri-mümkünlüyü, çünki diş fırçası və ya irriqatorun təsiri, xüsusən də diş əti sahəsinə daxil olduqda, ağrıya səbəb olur;
- çeynəmə zamanı kəskin ağrı, qida qəbulunu məhdudlaşdırır;
- problemli diş sahəsində diş ətində bir infiltratın (toxuma qalınlaşması) meydana gəlməsi, bir müddət sonra irinli bir boşluğun görünməsi;
- keçid qatının bölgəsində ödem, toxumaların qızartı (hiperemiya), yerli temperaturun artması və palpasiya zamanı kəskin ağrı meydana gəlir;
- daha sonra, selikli qişanın qabarıq yerindədə, irinin yüksək təzyiqindən, absesdən fistul kanal açılır.

Dental biofilmlər

■ İnsan bədəninin bütün səthləri:

- ◆ ağız boşluğu, dəri, yuxarı tənəffüs yolları, reproduktiv və mədə-bağırsaq traktlar xarici təsirlərə məruz qalan - ***mikrob-iota*** tərəfindən kolonizasiya olunur.
- ◆ bununla belə, bu yaşayış mühitlərinin hər biri digər yaşayış yerlərindən fərqli xüsusiyyətlərə malik - ***unikal mikroorqanizmlər qrupuna*** malik olur;
- ◆ ağız boşluğunun mikrobiotası yastı epitelinin selikli qişasında - ***suprogingival*** (diş lövhəsinin səthində) və ***subgingival*** (diş lövhəsinin periodontal cibdə) yerləşdirir.
- ◆ dental lövhə mürəkkəb mikrob yığıntısından ibarət - ***arxetipik biofilmdir.***

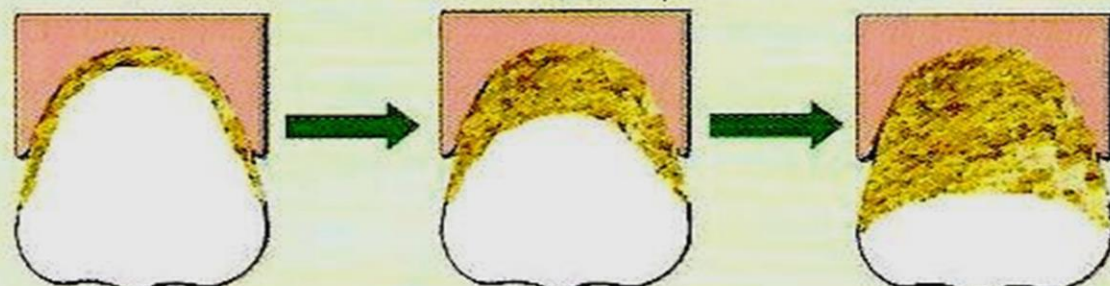

Biofilmin əmələ gəlmə mexanizmi

● Dental biofilminin xüsusiyyətləri:

- ◆ dental lövhənin əsasında bakteriya hüceyrələrinin mikrokoloniyaları - *supragingival* olaraq yerləşir;
- ◆ **biofilmdəki bakteriyalar** - *göbələklər* kimi koloniyalar əmələ gətirərək çoxluq təşkil edir;
- ◆ **mikroorqanizmlərin** tez inkişaf edərək - *görünən təbəqələr* əmələ gətirməsi çoxlu hüceyrədənkənar polimerlərin istehsalı ilə müşayiət olunur;
- ◆ əksər aşağı səviyyəli biofilmlərin polisaxarid matrisində - *digər üzvi* və *qeyri-üzvi maddələrlə* birləşmiş mikrob təbəqəsi olur;
- ◆ biofilmlərdəki mikrokoloniyalar arasında boşluqlar və ya su kanalları yerləşir;
- ◆ onlar sadə "qan dövranı" sistemi kimi fəaliyyət göstərərək, biofilm boyunca - *qida maddələrinin* və s. agentlərin keçməsinə təmin edirlər.

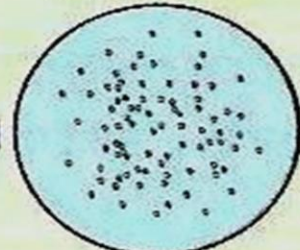
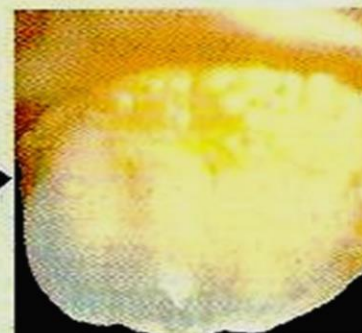
Увеличение площади зубного налета

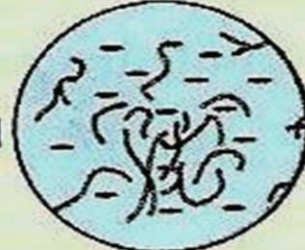
1 день

2-3 день

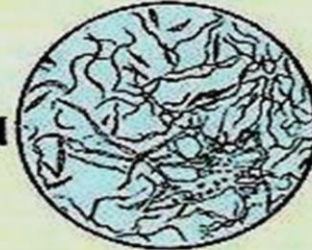
4-5 день

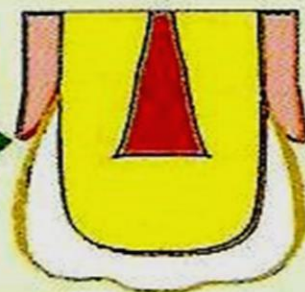
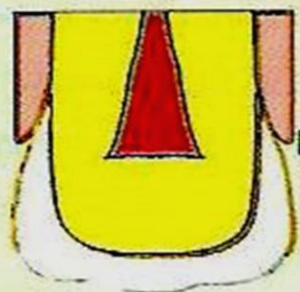
Аэробные
кокки

Анаэробные бактерии:
стрептококки и палочки

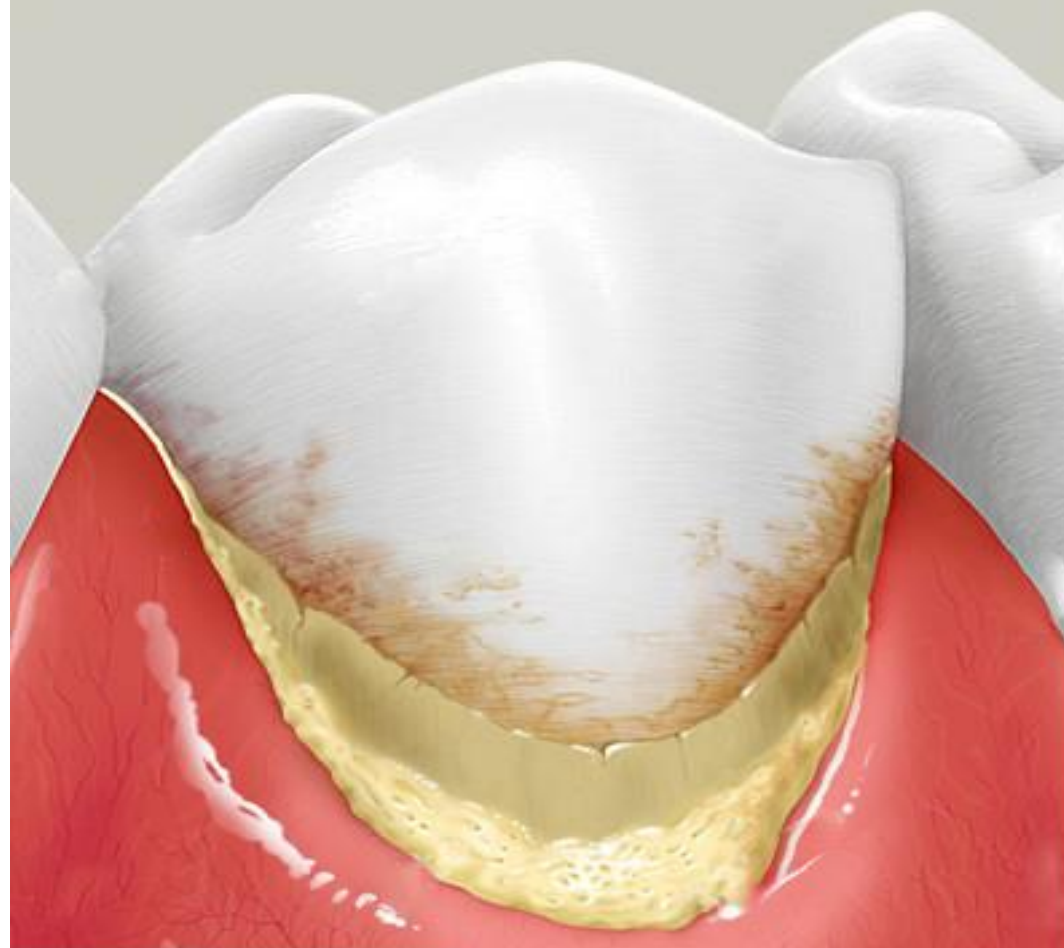

Фузобактерии,
актиномицеты

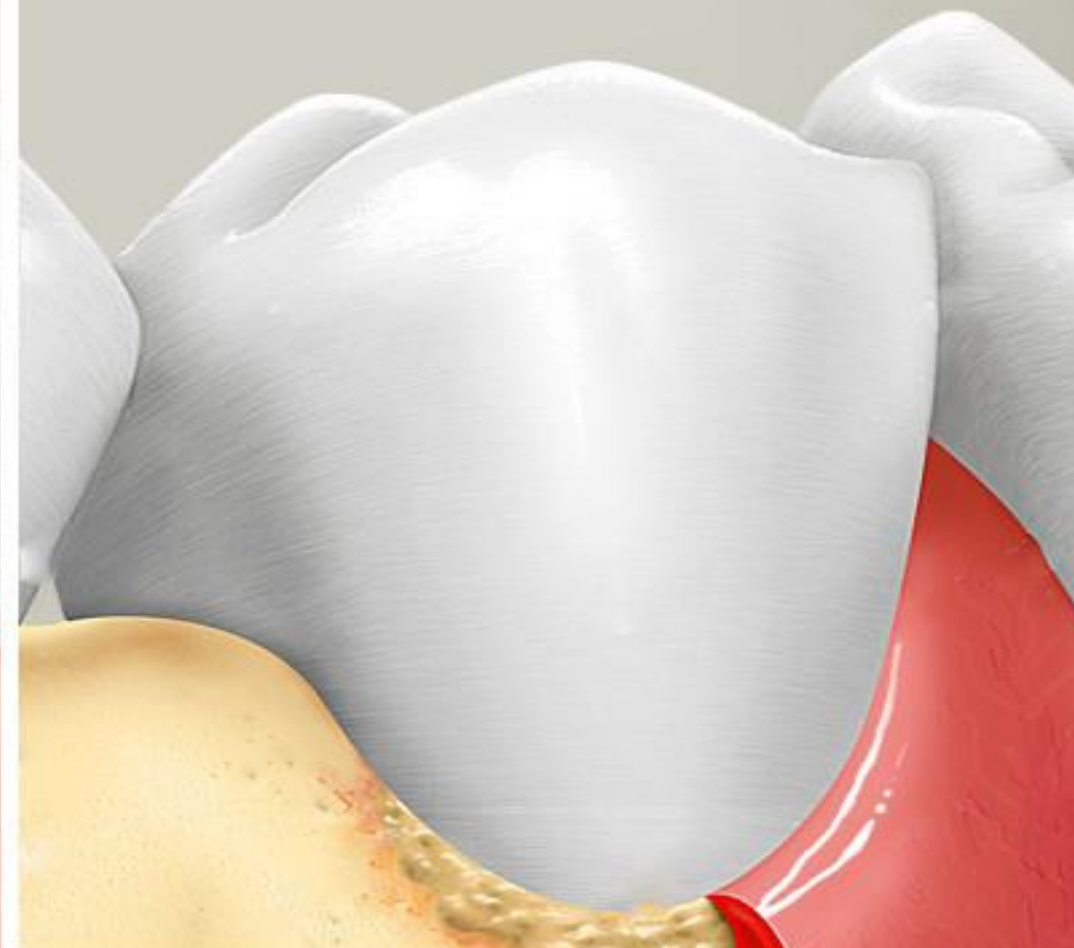

Увеличение толщины зубного налета

ВИДЫ ЗУБНОГО КАМНЯ

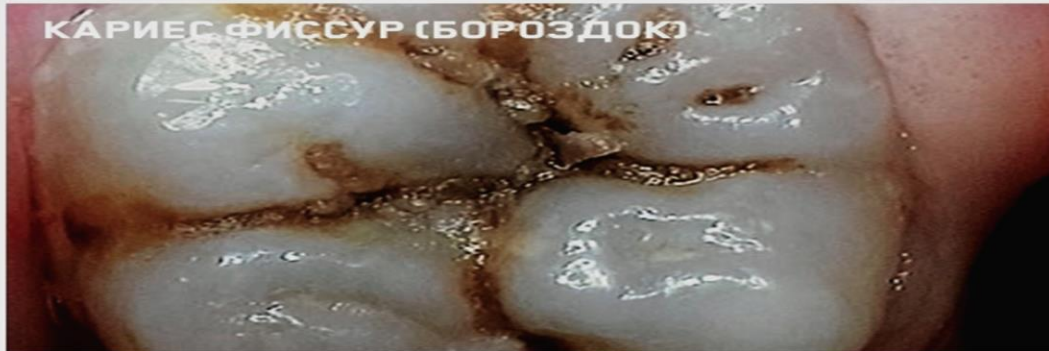
НАДДЕСНЕВЫЕ
ОТЛОЖЕНИЯ

ПОДДЕСНЕВЫЕ
ОТЛОЖЕНИЯ

БИОПЛЁНКА ПРИВОДИТ К:

- Кариесу, неприятному запаху изо рта, выпадению зубов, отторжению дентального имплантата
- Гингивиту = кровоточивости десен
- Пародонтиту = воспалению десен, снижению уровня десны

С разрешения, Prof. Dr. H. Tassery

С разрешения, Prof. Dr. H. Tassery

С разрешения, Prof. Dr. M. Mensi

С разрешения, S. Sadfi

С разрешения, Prof. Dr. M. Mensi

Научно доказано, что регулярное и полное удаление биоплёнки ведёт к более здоровому состоянию зубов и дёсен.

ДО

ПОСЛЕ

ДО

ПОСЛЕ

Работа докторов Estetic Art

2020 г.

до

после

Estetic Art
СЕТЬ ЭСТЕТИЧЕСКИХ СТОМАТОЛОГИЙ

Профессиональная гигиена зубов

До

ПОСЛЕ

